Управління інтелектуальною власністю: регіональний аспект

Олена Стрижак,
викладач кафедри економічної теорії Харківського національного
економічного університету, канд. екон. наук

В XXI ст. знання та інформація перетворюються на основну рушійну силу суспільного розвитку, поступово витісняючи із виробничих процесів капітал, працю і землю. Обмеженість цих ресурсів створює передумови щодо розробки комплексу заходів із зниження матеріалоємності виробництва. Такі тенденції, властиві для сучасної системи господарювання, вимагають пошуку нових шляхів підвищення продуктивності праці, ефективності виробництва, створення та випуску конкурентноздатної продукції.

Найбільш важливе значення серед факторів, що забезпечують стабільні конкурентні переваги одних країн над іншими, мають новітні технології. Високі технології радикально змінюють виробничі процеси, сприяючи безперервному зростанню доходів їхніх власників. При цьому домінувати на міжнародних ринках може лише та країна, яка має техніку та технологію останнього покоління, що дозволяє суттєво обмежити використання природних ресурсів.

Оволодіння високими технологіями дозволили таким країнам, як Японія, Південна Корея, Китай досягти значних економічних успіхів за відносно короткий час. Класичним прикладом у створенні умов для швидкого розвитку всіх галузей національної економіки є досвід Японії, яка спираючись на світові досягнення в галузі інтелектуальної власності, змогла їх зібрати і широко використати, що й стало основою “економічного дива”. Як зазначає А. Чухно, величезна увага приділяється в Японії патентному захисту власних розробок. Від 3 до 10% чистої виручки компаній йде на наукові дослідження та розробки, а до 10% отриманих у такий спосіб надходжень витрачається на заходи охорони промислової власності (патентування, придбання патентної інформації, навчання персоналу тощо) [16, с. 324].

Таким чином, передумовою підвищення ефективності функціонування як окремих підприємств, так і економічних систем у цілому в останні роки є використання новітніх досягнень в області науки та техніки.

Проблема забезпечення сталого економічного розвитку економіки особливо важлива для України, оскільки, як відмічає О. Білорус, за роки реформ вона втратила понад 74% свого економічного потенціалу (за чотири роки Другої світової війни Україна втратила близько 40% економічного потенціалу), завершила деіндустріалізацію країни, майже повністю знищила вісім промислових галузей..., перестала бути конкурентом навіть на своєму внутрішньому ринку [13, с. 710]. За даними [16, с. 324], в Україні кількість винахідників і раціоналізаторів за останнє десятиріччя зменшилась у 20 разів. На 95% діючих підприємств та наукових організацій винахідницька діяльність припинилась взагалі. Отже, на теперішній час Україна не відіграє будь-якої помітної ролі як виробник високотехнологічних товарів та послуг на світовому ринку.

Вирішення питань виходу із кризової ситуації, яка склалася на Україні щодо відтворення й розвитку її науково-технічного потенціалу, потребує розробки відповідного методичного й методологічного забезпечення. Насамперед, необхідно визначити теоретичні засади

організації ефективної системи управління створенням й впровадженням високих технологій в господарчу діяльність вітчизняних підприємств. Побудова такої системи повинна починатися з реалізації відповідних заходів на регіональному рівні, оскільки в умовах посилення конкуренції регіони виступають не лише як територіальні й адміністративні одиниці, а й як самостійні суб'єкти господарювання на загальнодержавному та міжнародному ринках. Тобто, регіон розглядається не лише з географічного боку як територія, але й як економічний простір із своїми внутрішніми господарськими зв'язками й складною взаємодією агентів регіону. Такі зміни у поглядах на регіони та їхню роль у соціально-економічному розвитку країни обумовлюють необхідність наукових розробок у цьому напрямку. В результаті досліджень, проведених Світовим банком [15] й спрямованих на пояснення відмінностей між рівнями розвитку регіонів та розроблення відповідної регіональної політики, було окреслено коло чинників, що впливають на поліпшення чи погіршення економічних показників регіону. В основу проведеного аналізу було покладено класичну модель, в якій оцінюється внесок основних факторів виробництва – праці і капіталу – у валову додану вартість (ВДВ) на душу населення.

В якості елементів, які можуть підвищити ефективність використання факторів виробництва і таким чином підвищити ВДВ на душу населення, було обрано [15, с. 9]: структуру регіональної економіки, включаючи частку сільського господарства, традиційних галузей промисловості та сфери послуг, а також рівень диверсифікації економіки; обсяг прямих іноземних інвестицій на душу населення в регіоні як показник відкритості та потенційної передачі знань з-за кордону; діяльність місцевих органів влади як показник рівня сприяння або перешкоджання розвиткові з боку місцевих органів влади; ринкову інфраструктуру як показник рівня сприятливості середовища для економічної діяльності; транспортну інфраструктуру як кількісну оцінку потенційних проблем у сфері транспорту; інфраструктуру телекомунікацій як показник ступеня надання інфраструктурної підтримки розвитку підприємницької діяльності з боку цього сегмента та ін.

Проведені економетричні дослідження дали підставу експертам Світового банку дійти до висновку, що 80 відсотків відмінностей у рівнях економічного розвитку регіонів, що виражаються у ВДВ на душу населення, пояснюються різницею у таких факторах виробництва, як праця та фізичний капітал. Однак в результаті з'ясувалося, що у більшості регіонів існує непояснений залишок, який у певних випадках сприяє, а в інших перешкоджає розвиткові. Серед таких чинників, які складно ідентифікувати та вимірювати, було виділено наступні [15, с. 15]:

людські ресурси: якість, уміння та мобільність робочої сили, включаючи її здатність адаптуватися до технологічних і організаційних змін;

інституції: не лише їхня організаційна структура на різних рівнях, центральному та місцевому, а й їхній потенціал, ефективність і відданість поставленій меті;

нематеріальні чинники, такі як, наприклад, "соціальний капітал", що включає складне поєднання консолідованих знань і культури, інноваційної поведінки, "підприємницького духу", соціальних правил, спроможності будувати мережі, а також довіри і співпраці у соціальній та економічній сферах;

історична спадщина, яка по-різному впливаючи на сучасну підприємницьку культуру визначає, як історична пам'ять про минуле впливає (позитивно чи негативно) на шлях, який обирає суспільство.

У підсумку з'ясувалось, що показники економічної діяльності регіонів залежать не лише від наявного капіталу та технічних факторів, а й від вище перерахованих нематеріальних чинників.

Таким чином, спрямування регіональної політики на більш ефективне використання нематеріальних чинників економічного розвитку дозволить в остаточному підсумку збільшити ВДВ на душу населення не змінюючи обсягів споживання таких обмежених ресурсів, як праця та фізичний капітал.

Ці висновки вже опановані більшістю економічно розвинених країн, які впроваджують результати інтелектуальної діяльності в усі без виключення сфери. Спрямування цими країнами економіки на реалізацію досягнень науково-технічного прогресу й підтримку інтелектуально орієнтованих галузей промисловості надає їм значних конкурентних переваг на світових ринках.

Так, США, яким належить лідерство у світовому економічному та науково-технічному прогресі, домоглися величезного розвитку індустрії, яка реалізує інтелектуальну власність. Перша відмітна риса розвитку цієї індустрії полягає в тому, що обсягами виробництва вона випередила всі галузі промисловості... Другою відмітною рисою розвитку індустрії, що базується на інтелектуальній власності, є те, що темпи її розвитку за останні роки вдвічі більші, ніж економіки країни в цілому [16, с. 326].

Тому метою цього дослідження є формування теоретичних основ організації ефективної системи управління інтелектуальною власністю, спрямуванні її на підвищення конкурентоспроможності підприємств регіону.

Інтелектуальна власність – це умовно збірне поняття, що використовується для позначення сукупності виключних прав громадянина чи юридичної особи на результати інтелектуальної, творчої діяльності, а також прирівняні до них за правовим режимом засоби індивідуалізації юридичних осіб, продукції, робіт і послуг тощо.

Сам термін "інтелектуальна власність" було вжито вперше у Стокгольмській конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності в 1967 р., відтоді це поняття стало терміном міжнародного права і використовується в ряді міжнародних конвенцій, законодавстві багатьох країн, включаючи й Україну.

Відповідно до ст. 2 (viii) Стокгольмської конвенції "інтелектуальна власність" охоплює всі права, що відносяться до літературних, художніх і наукових творів, виконавської діяльності артистів, звукозапису, радіо- та телевізійних передач, винаходів у всіх галузях людської діяльності, наукових відкриттів, промислових зразків, товарних знаків, знаків обслуговування, фірмових найменувань і комерційних позначень, захисту проти недобросовісної конкуренції, а також всі інші права, щодо інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій, літературній і художній сферах [11].

Спільним для всіх об'єктів інтелектуальної власності є те, що вони є нематеріальними, проте можуть бути втілені у фізичні (матеріальні) предмети, які мають певну економічну цінність. При цьому власністю є не ці матеріальні предмети, а відображена в них інформація.

В Цивільному кодексі України визначено перелік об'єктів права інтелектуальної власності [1, ст. 420], до яких, зокрема, належать: літературні та художні твори; комп'ютерні програми; компіляції даних (бази даних); виконання; фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення; наукові відкриття; винаходи, корисні моделі, промислові зразки; компонування (топографії) інтегральних мікросхем; раціоналізаторські пропозиції; сорти

рослин, породи тварин; комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення; комерційні таємниці.

До правових сфер інтелектуальної власності відносяться авторське право і суміжні права та право промислової власності.

Деякі автори елементи інтелектуальної власності поділяють на три групи: 1) об'єкти промислової власності (винаходи, корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки, торгові марки тощо); 2) авторські і суміжні права (твори науки, літератури і мистецтва, аудіо- та відеопродукція, програми та бази даних для ЕОМ тощо); 3) нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності (наукові відкриття, сорти рослин, породи тварин, топографії інтегральних мікросхем, комерційна таємниця).

На погляд А.Чухно, і в цьому представляється доцільним з ним погодитись, поділ інтелектуальної власності на дві групи – промислова власність і авторське право є обґрунтованим, оскільки такі об'єкти, як "топографія інтегральних схем", "сорти рослин", по суті не відрізняється від об'єктів першої групи вищенаведеного розподілу [16, с. 321].

Об'єктами акторського права є усі твори в області літератури, науки і мистецтва, яким би способом і в якій би формі вони ні були виражені незалежно від їх завершеності, призначення, цінності, жанру, обсягу, мети тощо, а також способу чи форми їхнього вираження. В Україні перелік об'єктів авторського права й суміжних прав визначено Цивільним кодексом та Законом "Про авторське право і суміжні права" [2].

Промислова власність, будучи складової інтелектуальної власності, характеризується тим, що її об'єкти знаходять застосування у виробничих процесах, тобто вони можуть бути тиражовані й передані у промислове виробництво.

Поняття "промислова власність" було вперше вжито в тексті ст. 1 Паризької конвенції про охорону промислової власності на Гаванській конференції 1925 р., згідно до якої до об'єктів промислової власності належать: патенти на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки, знаки обслуговування, фірмові найменування та вказівки про походження чи найменування місця походження, а також припинення недобросовісної конкуренції [12]. Саме промислова власність розуміється в найбільш широкому значенні і розповсюджується не тільки на промисловість і торгівлю у власному значенні слова, але також і на галузі сільськогосподарського виробництва і добувної промисловості та на всі продукти промислового чи природного походження, наприклад: вино, зерно, тютюновий лист, фрукти, худоба, копалини, мінеральні води, пиво, квіти, борошно.

На відміну від об'єктів авторського права, для охорони яких не вимагається реєстрація твору, його спеціальне оформлення, а також виконання будь-яких інших формальностей, об'єкти промислової власності охороняються державою і підтверджуються офіційними охоронними документами – патентами (деклараційними патентами), ліцензіями та авторськими свідоцтвами.

Порівняльну характеристику об'єктів промислової власності за їх найменуванням, формою правової охорони та класифікаційними ознаками, визначених чинним законодавством України, надано у табл. 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика об’єктів промислової власності

№ п/п	Найменування об’єкта промислової власності	Визначення	Форма правової охорони	Класифікаційні ознаки
1	2	3	4	5
1	Винахід	Результат інтелектуальної діяльності людини в будь-якій сфері технології [4, ст. 1], об’єктом якого може бути: продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослини і тварини тощо); процес (спосіб), а також нове застосування відомого продукту чи процесу [4, ст. 6]	Патент (деклараційний патент)	Несуперечність публічному порядку, принципам гуманності і моралі, новизна, винахідницький рівень, придатність для промислового використання
2	Корисна модель		Деклараційний патент	Несуперечність публічному порядку, принципам гуманності і моралі, новизна, придатність для промислового використання
3	Промисловий зразок	Результат творчої діяльності людини у галузі художнього конструювання [7, ст.1], об’єктом якого може бути форма, малюнок чи розфарбування або їх поєднання, які визначають зовнішній вигляд промислового виробу і призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб [7, ст. 5]	Патент	Несуперечність публічному порядку, принципам гуманності і моралі, новизна, оригінальність, приємний зовнішній вигляд, придатність для промислового використання
Засоби індивідуалізації продукції, робіт, послуг				
4	Комерційне (фірмове) найменування	Назва, термін або найменування, які засвідчують характер діяльності фірми та допомагають відрізнити її від інших виробників [14, с.21]	Внесення до реєстру, свідоцтво	Істинність, виключність, постійність (незмінність)
5	Торговельна марка (знак для товарів і послуг)	Будь-яке позначення або будь-яка комбінація позначень, зокрема, слова, у тому числі власні імена, літери, цифри, зображувальні елементи, кольори та комбінації кольорів, а також будь-яка комбінація таких позначень [6, ст. 5]	Свідоцтво, статус добре відомої марки	Несуперечність публічному порядку, принципам гуманності і моралі, розрізняльна здатність, придатність для маркування товарів, відповідність вимогам промислової естетики і ергономіки

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5
6	Зазначення походження товару	Будь-яке словесне чи зображувальне (графічне) позначення, що прямо чи опосередковано вказує на географічне місце походження товару; назва географічного місця, яка вживається для позначення товару, що походить із цього місця та має особливі властивості, в основному зумовлені характерними для даного географічного місця природними умовами чи людським фактором або їх поєднанням [5, ст. 1]	Свідоцтво про реєстрацію	Пов’язаність з конкретним місцем, вказівка на певну якість, істинність, розрізняльна здатність, загальновідомість, придатність для маркування товарів, колективний характер використання
Нетрадиційні об’єкти інтелектуальної діяльності:				
7	Наукове відкриття	Встановлення невідомих раніше, але об’єктивно існуючих закономірностей, властивостей та явищ матеріального світу, які вносять докорінні зміни у рівень наукового пізнання [1, ст. 457]	Диплом	Новизна, пріоритет, масштабність (фундаментальність), достовірність
8	Компонування (топографія) інтегральних мікросхем	Зафіксоване на матеріальному носії просторово-геометричне розміщення сукупності елементів інтегральної мікросхеми та з’єднань між ними [9, ст. 1]	Свідоцтво	Оригінальність
9	Раціоналізаторська пропозиція	Визнана юридичною особою пропозиція, яка містить технологічне (технічне) або організаційне рішення у будь-якій сфері її діяльності, об’єктом якої може бути матеріальний об’єкт або процес [1, ст. 481]	Свідоцтво	Відповідність профілю підприємства, локальна новизна, корисність для підприємства
10	Припинення недобросовісної конкуренції	Будь-які дії у конкуренції, що суперечать правилам, торговим та іншим чесним звичаям у підприємницькій діяльності [3, ст. 1]	-	Неправомірне використання ділової репутації господарюючого суб’єкта; створення перешкод господарюючим суб’єктом у процесі конкуренції і досягнення неправомірних переваг в конкуренції; неправомірний збір, розголошення і використання комерційної таємниці

Продовження табл. 1

1	2	3		4	5
11	Селекційні досягнення	Результат науково-практичної діяльності, внаслідок якої створюються сорти і гібриди рослин і породи тварин із заданими ознаками		Патент, свідоцтво про авторство	Вирішення конкретного практичного завдання, новизна, вирізняльність, однорідність, стабільність
		Сорт рослин	Окрема група рослин (клон, лінія, гібрид, першого покоління, популяція), що, незалежно від того, відповідає вона повністю умовам надання правової охорони, може: бути визначена за ступенем прояву ознак, що є результатом діяльності певного генотипу або комбінації генотипів; бути відрізнена від будь-якої іншої групи рослин за ступенем прояву принаймні однієї з цих ознак; розглядатися як одне ціле з погляду на її придатності для відтворення в незмінному вигляді цілих рослин сорту [8, ст. 1]		
		Порода тварин	Створена внаслідок цілеспрямованої творчої діяльності група племінних тварин (порода, породний тип, лінія, сім’я тощо), яка має високі генетичні ознаки, що стійко передаються їх нащадкам [10, ст. 1]		
12	Комерційна таємниця (ноу-хау)	Інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв’язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію [1, ст. 505]		Не потребує реєстрації або реєстрація повідомного характеру	Фізична монополія на певну сукупність знань, універсальність, стосується лише підприємницької діяльності

Незважаючи на прийняття значної кількості законів в сфері інтелектуальної власності, на теперішній час в Україні фактично відсутній комплексний підхід до процесів інформаційного і технічного забезпечення, експертизи, оцінки вартості, надання правового захисту та використання об'єктів інтелектуальної власності. Управління інтелектуальною власністю на державному рівні обмежується видачею охоронного документа, але не включає розгляду таких важливих питань, як ступінь використання об'єктів інтелектуальної власності на вітчизняних підприємствах й відповідного отримання економічного ефекту від їх впровадження, а також створення сприятливих умов щодо продажу патентів, ліцензій та авторських свідоцтв за кордон, що надає можливість одержувати валютні надходження.

Таким чином існує важлива проблема щодо удосконалення чинної системи управління інтелектуальною власністю, особливо щодо створення механізму прямих взаємовідносин між авторами й розробниками об'єктів інтелектуальної власності та підприємствами й установами, що їх використовують. Основу таких взаємовідносин, на погляд автора статті, необхідно закладати на регіональному рівні, що обумовлено територіальними й адміністративними чинниками (близькістю розташування, єдністю підпорядкування закладів із розробки й впровадження об'єктів інтелектуальної власності тощо), які можуть значно зменшити інформаційні та трансакційні витрати, пов'язані із використанням об'єктів інтелектуальної власності, покращити загальний стан інфраструктури управління інтелектуальною власністю, особливо в регіонах.

Із врахуванням вищенаведеного управління інтелектуальною власністю в регіональному контексті вимагає розробки нових методичних підходів щодо його організації.

У зв'язку з тим, що система управління інтелектуальною власністю представляє сукупність пов'язаних між собою дій або функцій, для забезпечення ефективності організації процесу управління інтелектуальною власністю в регіоні пропонується використання методології структурного аналізу і проектування SADT (Structured Analysis and Design Technique), основна ідея якої – побудова деревоподібної функціональної моделі.

В якості практичної реалізації механізму організаційного забезпечення процесу управління інтелектуальними ресурсами регіону автором статті розроблено бізнес-модель організації управління інтелектуальною власністю на рівні регіону із поглибленою структуризацією бізнес-процесів (рис. 1). Така бізнес-модель є набором ієрархічних дій, що перетворюють якийсь об'єкт і які в рамках системи графічно представлені у вигляді блоків (окремих бізнес-процесів), а також стрілок входу, виходу, управління й механізмів виконання.

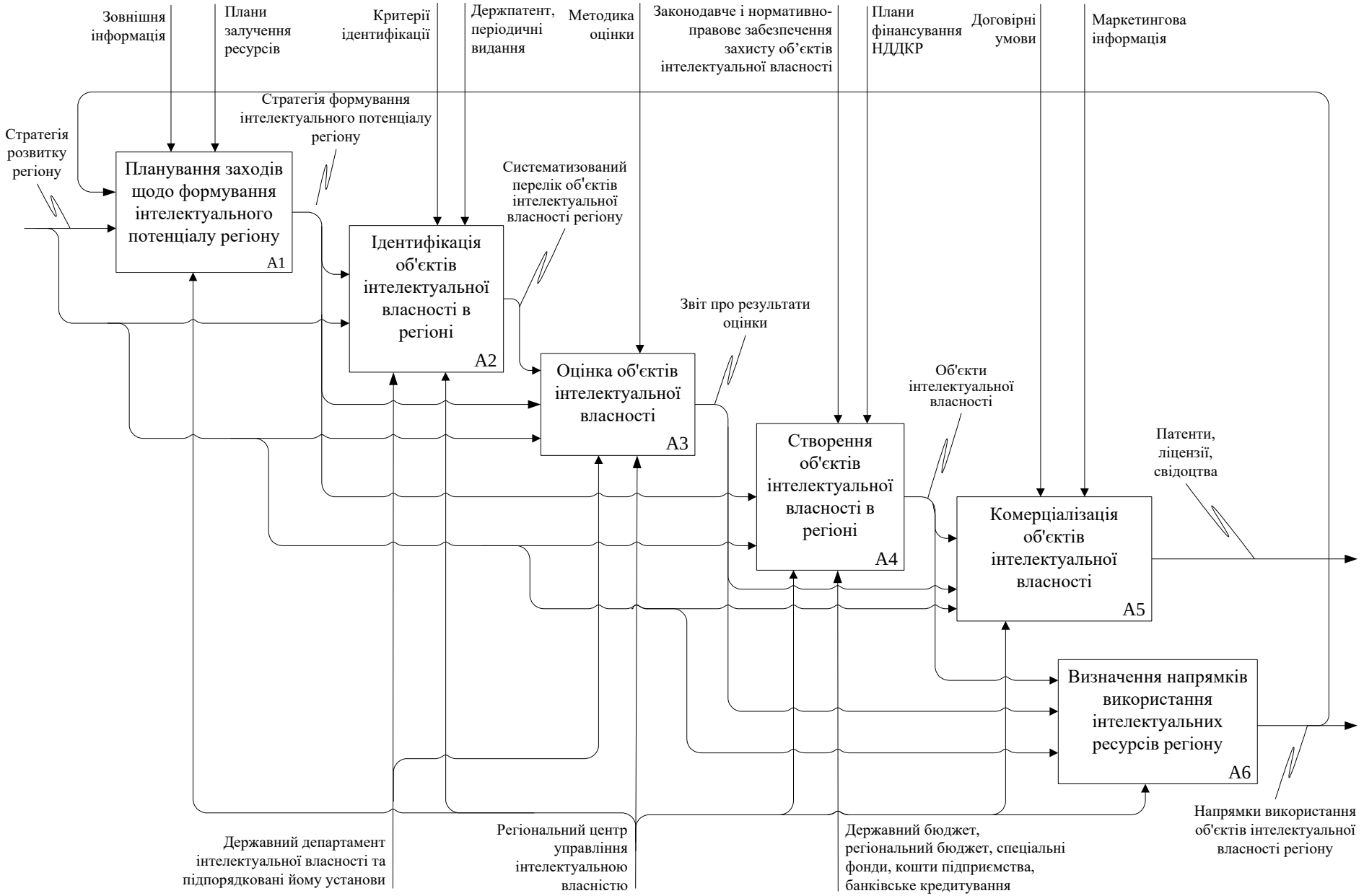

Рис. 1. Бізнес-модель управління інтелектуальною власністю в регіоні

Опис блоків А1 – А6 моделі управління інтелектуальною власністю в регіоні, наведеної на рис. 1, подано нижче.

А1. Планування заходів щодо формування інтелектуального потенціалу регіону.

Стратегія розвитку регіону повинна включати заходи із створення, оцінки й комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності, використання яких надає конкурентні переваги підприємствам й організаціям на регіональних та міжнародних ринках.

Планування заходів із формування інтелектуального потенціалу регіону розробляється на основі одержаної зовнішньої інформації й відповідних планів залучення ресурсів. Результатом цього етапу є стратегія формування інтелектуального потенціалу регіону. Загальні положення цієї стратегії повинні визначатися Регіональним центром управління інтелектуальною власністю та узгоджуватися з відповідними вищими державними закладами, до яких, зокрема, відносяться Державний департамент інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України, Державне підприємство "Український інститут промислової власності", Державне підприємство "Українське агентство з авторських і суміжних прав" та Інститут інтелектуальної власності і права.

А2. Ідентифікація об'єктів інтелектуальної власності в регіоні.

На цьому етапі відбувається визначення цінності для підприємств та організацій регіону наявних об'єктів авторського права і суміжних прав та об'єктів промислової власності.

Ідентифікація об'єктів інтелектуальної власності проводиться на основі визначених критеріїв з урахуванням даних Державного департаменту інтелектуальної власності (для об'єктів промислової власності щодо їх патентоспроможності) та інформації, одержаної з періодичних видань. Результатом цього етапу є систематизований перелік об'єктів інтелектуальної власності регіону. Такий перелік забезпечує можливість прямого й повного доступу юридичних і фізичних осіб до патентної інформації.

А3. Оцінка об'єктів інтелектуальної власності.

Для оцінки об'єктів інтелектуальної власності на практиці використовуються такі основні підходи:

1) витратний чи інвестиційний підхід, який включає методи визначення фактичних витрат, відновлювальної вартості, вартості заміщення;

2) ринковий чи порівняльний підхід, який передбачає використання методів порівняльних продажів, ринку інтелектуальної власності, звільнення від роялті, експертних оцінок;

3) дохідний чи фінансовий підхід, основними методами якого є методи дисконтування, капіталізації доходів, економічного ефекту, роялті.

Вибір методики оцінки залежить від цілей оцінки та виду об'єкта інтелектуальної власності. За результатами проведеної оцінки оформлюється звіт про її результати.

Оцінка об'єктів інтелектуальної власності вирішує проблему їх відображення в бухгалтерській та фінансовій звітності в якості основного капіталу, що дозволить підприємствам, по-перше, нараховувати амортизацію на фінансування відтворення об'єктів інтелектуальної власності, по-друге, зменшувати частину прибутку, що підлягає оподаткуванню, завдяки амортизації цих об'єктів.

А4. Створення об'єктів інтелектуальної власності в регіоні.

Створення об'єктів інтелектуальної власності, що спрямоване на підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств, потребує відповідного фінансового забезпечення. Для

України це досить складне питання внаслідок дефіциту коштів, які виділяються на розвиток науки. Державний бюджет консолідує кошти, отримані від розпорядження правами на результати науково-дослідних та дослідно-конструкторських розробок, що належать державі. За рахунок цих коштів фінансуються окремі цільові програми, а також підтримуються заходи щодо удосконалення нормативно-правового забезпечення прав на об'єкти інтелектуальної власності. Окрім бюджетних коштів, створення об'єктів інтелектуальної власності на підприємствах й в організаціях регіону може фінансуватися за рахунок коштів регіонального бюджету, спеціальних державних й приватних інноваційних та венчурних фондів, фонду розвитку підприємства, а також шляхом банківського кредитування.

А5. Комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності.

Сутність комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності полягає у прив'язці науково-дослідних й технологічних проектів до ринкових потреб.

Існуюча в Україні на теперішній час система комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності потребує суттєвого удосконалення, яке, на погляд автора статті, повинне бути орієнтованим на скорочення термінів реєстрації прав на об'єкти інтелектуальної власності та підвищенні якості патентної експертизи; стимулювання розробок шляхом введення податкових пільг для підприємств й організацій, що їх впроваджують; сприяння проведенню фундаментальних досліджень, які спрямовані на створення принципово нової продукції тощо.

Вирішення проблеми комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності безпосередньо впливає на підвищення рівня конкурентоспроможності національної продукції на міжнародних ринках.

А6. Визначення напрямків використання інтелектуальних ресурсів регіону.

Сутність цього етапу полягає у впровадженні у господарську практику результатів інтелектуальної діяльності. При цьому реалізація прав на об'єкти інтелектуальної власності може бути одним із джерел фінансування НДДКР.

Практичне значення запропонованого підходу до організації управління інтелектуальною власністю в регіоні полягає у спрямуванні діяльності підприємств й організацій на створення, підтримку і розвиток інтелектуальних ресурсів й відповідне збільшення інтелектуального потенціалу регіону.

Розробка функціональної моделі існуючої організації управління інтелектуальною власністю AS-IS (як є) дозволяє зрозуміти, де знаходяться найбільш "слабкі місця", наскільки глибоким змінам піддасться існуюча організація процесу. Одержана модель AS-IS використовується для виявлення робіт, що не забезпечені ресурсами, непотрібних або неефективних робіт та інших недоліків.

Ті недоліки, які виявлено на моделі AS-IS, можна виправити при створенні моделі TO-BE (як буде) – моделі ідеальної організації бізнес-процесів. Така модель потрібна для оцінки наслідків впровадження інформаційної системи та аналізу альтернативних напрямків функціонування системи управління інтелектуальною власністю в регіоні в майбутньому.

Визначена систематизація функцій управління інтелектуальною власністю в рамках розробленої бізнес-моделі дозволить виокремити шляхи удосконалення процесу створення й реалізації об'єктів інтелектуальної власності в регіоні. Розроблена модель також може використовуватися в якості методичної основи для аналізу нових процесів та ступеня зміни існуючої структури організації бізнес-діяльності в регіоні, що є перспективою подальших наукових розробок у цьому напрямку.

Література:

1. Цивільний кодекс України на 01.01.2004 р. Офіційне видання. – К.: Парламентське видавництво, 2004. – 352 с.

2. Закон України “Про авторське право і суміжні права” від 23.12.93 р. № 3792-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 13. – Ст. 64.

3. Закон України “Про захист від недобросовісної конкуренції” від 07.07.1996 р. № 236/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 36. – Ст. 164.

4. Закон України “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” від 15.12.93 р. № 3687-XII// Відомості Верховної Ради України. – 1994 – № 7. – Ст. 32.

5. Закон України “Про охорону прав на зазначення походження товарів” від 16.06.1999 р. № 752-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 32. – Ст. 267.

6. Закон України “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг” від 15.12.1993 р. № 3689-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 36.

7. Закон України “Про охорону прав на промислові зразки” від 15.12.1993 р. № 3688-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 34.

8. Закон України “Про охорону прав на сорти рослин” від 15.12.1993 р. № 3116-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 21. – Ст. 218.

9. Закон України “Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем” від 05.11.1997 р. № 621/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 8. – Ст. 28.

10. Закон України “Про племінне тваринництво” від 15.12.1993 р. № 3691-XII // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 6. – Ст. 37.

11. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності, підписана в Стокгольмі 14 липня 1967 року та змінена 2 жовтня 1979 року // www.fips.ru.

12. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року // www.fips.ru.

13. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук’яненко та ін.; Керівник авт. колективу і наук. ред. О. Г. Білорус. – К.: КНЕУ, 2001. – 733 с.

14. Дроб’язко В. С., Дроб’язко Р. В. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 512 с.

15. Україна: поступ у регіональному розвитку та регіональній політиці: Документ Світового банку; Звіт № 25945-UA; ISBN: 966-514-044-2. – К.: ДП “Видавничий дім “Козаки”, 10 червня 2002. – 49 с.

16. Чухно А. А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України. – К.: Логос, 2003. – 632 с.